

A HTMT HÍREI

Még lehet jelentkezni az MTA Domus ösztöndíj pályázataira

Domus ösztöndíj magyarországi ösztöndíjpályázata senior és junior kategóriában, a Domus szülőföldi ösztöndíjpályázata senior és csoportos kategóriában, a Domus alkotói ösztöndíjpályázata valamint a Domus intézményi pályázatainak (Domus intézményi működési pályázat és a Domus intézményi kiadvány támogatási pályázat) határideje hamarosan lejár. [...] A pályázatokat 2023. március 13-a, 14 óráig (magyarországi idő szerint), az Akadémiai Adattárhoz kapcsolt Domus pályázati rendszeren keresztül lehet benyújtani elektronikus úton az alábbi linkeken...” Forrás: MTA.hu: [teljes cikk >](#)

Új programot indít a Kolozsvári Akadémiai Bizottság

A KAB Junior a Kolozsvári Akadémiai Bizottság új programja, amelynek keretében fiatal kutatók beszélgetnek a tudományhoz való viszonyukról, az elért eredmények tágabb körben való felhasználhatóságáról és más izgalmas témákról. Fókuszba kerül a saját kutatásuk (akár személyesebb dimenzióban is: mi visz rá egy fiatalra erre a munkára, hogyan találja meg benne önmagát), a tudás megosztásának lehetőségei, az új eredmények beilleszthetősége a közoktatásba – a résztvevők érdeklődésétől, beállítottságától függően. Az első eseményre Régi források – új perspektívák címmel, 2023. március 17-én 16.00 órától kerül sor...” Forrás: KAB.ro: [teljes cikk >](#)

ROMÁNIA/ERDÉLY

Publicisztika: Szexizmus dúl a román parlamentben

Miközben a Nemzetközi Nőnap alkalmából előkerülnek a hivatalos diskurzusok és sablonos köszöntők a romániai politikusok részéről, gyakorlatilag még a román parlamentben ülő képviselők sem tudják megvédeni magukat a munkahelyi zaklatás, a képviselőtársak szexista magatartása ellen. [...] Emiatt is remek leképezése a romániai társadalomnak az ország törvényhozó testülete, ahol a helyek 82 százalékát férfiak foglalják el, akiknek egy része nap mint nap úgy viselkedik női politikustársaival, ahogy az elvárható ettől a mélyen patriarchális társaságtól: tahn. [...] Libertatea megkérdezte a román parlamentnek mind a 87 női képviselőjét a házon belül tapasztalható verbális abúzusról. Mintegy 56-an válaszoltak is a lap kérdéseire...” Forrás: Transtelex.ro: [teljes cikk >](#)

Megnőtt a mesterséges megtermékenyítés iránti igény a meddőségi problémák elterjedésével

A magánklinikák gyors fejlődésének időszakát éli a romániai egészségügy, a nagy nehézségekkel küzdő állami ellátórendszer miatt egyre többen keresik fel a magán egészségügyi intézmények szakorvosait. A nőgyógyászat területén még inkább tetten érhető ez a jelenség, a meddőségi tünetekkel küzdő párok túlnyomó többsége a magán egészségügyi rendszerben keres gyógyulást. [...] Zsigmond István nőgyógyász, a kolozsvári Gynia magánklinika főorvosa szerint eddig sokan anyagi okokból mondták le a meddőségi kezeléseket, az új állami támogatás azonban nagy segítséget jelent. A bukaresti családügyi minisztérium által biztosított támogatásból idén 12 500 meddőségi tünetekkel küzdő pár vehet részt szakklinikai beavatkozáson. [...] Míg 2008-ban a klinikánkon szülő nők átlagos életkora 30 év volt, 15 év alatt ez kitolódott 32,5 évre...” Forrás: Kronikaonline.ro: [teljes cikk >](#)

A magyar nyelvű színházfelirat miatt félmillió lejre büntették Antal Árpádot

A sepsiszentgyörgyi önkormányzat módosítani kényszerült a Tamási Áron Színház homlokzatán lévő kétnyelvű díszfeliratot. A városháza dolgozói szerdán a „színház” feliratot a „teatru” felirat alá helyezték, úgy ahogyan azt a Dan Tanasă pereskedése nyomán megszületett bírósági ítélet előírja. A színházfelirat módosításának elmulasztása miatt, február végén, több mint félmillió lejcs pénzbüntetéssel sújtották Antal Árpád polgármestert. [...] Az óriási pénzbüntetésről Antal Árpád azt mondta: még nem kapta meg az ítélet indoklását és reméli, hogy Dan Tanasă nem jól számolt, de Romániában bármi lehetséges. Hozzátette: jóhiszeműen és a törvényt betartva jártak el, hiszen a felirat ügyében hozott ítélet után elhelyeztek egy táblát a színház épületén, amelyen fent szerepelt a román, alatta a magyar felirat, de a „megélhetési provokátorok” ezzel nem elégedtek meg, ezért a díszfeliratot is módosítani kellett...” Forrás: Maszol.ro: [teljes cikk >](#)

Kötetbemutató: Tanulmányok a zenéről

Kettős zenei tanulmánykötetet mutat be Elekes Márta-Adrienne, a Zeneművészeti Tanszék docense és vezetője. A Múlt és jelen. Tanulmányok a zenéről, valamint a Hangversenyszervezés és tehetségművelés metszéspontjában egy muzikológus perspektívájából című, a kolozsvári Risoprint Kiadó gondozásában megjelent kötetek szemléletes módon járják körül a zenei recepció folyton aktuális problematikáját. A gyakorlatból származó értékes felismerésekkel gazdagon megírt második kötetben a zenekritika létezéséről, minőségéről, milyenségéről, továbbá a tehetségről, a tanításról, valamint a hangszeroktatás buktatóiról olvashatunk. A köteteket Boros Csaba zeneszerző, a Zeneművészeti Tanszék adjunktusa méltatja...” Forrás: E-nepujsag.ro: [teljes cikk >](#)

Tanulmány: Hangya-gomba kapcsolatok

A The Last of Us sorozat lényegében a hangyák esetét nagyítja fel és helyezi át emberi léptékekbe, ahhoz hasonlóan, ahogyan korábban az Alien univerzumban az óriás fürkészdarázs szolgálta az ihletforrást, magyarázta Markó Bálint biológus, az MTA külső köztestületének tagja, aki csapatával már több mint 10 éve kutatja a hangya-gomba kapcsolatokat, és most egy újabb tudományos eredményt tettek közzé a Nature portfóliójába tartozó Communications Biology szaklapban. Ebben az esetben azt vizsgálták, hogy a Rickia wasmannii nevű gombafaj, ami az állat felszínét borítja, milyen változásokat idézhet elő az állat viselkedésében. [...] Elég csak a Gyergyói medencéig, ahol egy őshonos hangyafaj, a nyomott fejű hangya több mint háromezer fészekből álló, európai szinten is rekordméretű hangyametropolisza található. Nálunk a Pandora nemzetségbe tartozó gombák művelnek hasonlókat. „Szintén felmászatja a hangyát a fűszálra, ahol ráharap és elpusztul. Ez után a gomba »kivirágzik«, és belőle spóra hull az alatta lévő potenciális gazdatömegre...” Forrás: Transtex.ro: [teljes cikk >](#)

Beszélgetés: Gergely Orsolya szociológus a nemek közti egyenlőtlenségről

A nőkre jelentős terhek hárulnak ma is: a statisztikák szerint egyenlőtlenül oszlanak meg a házimunkák, a gyermeknevelés oroszlánrészt a nők, anyák feladata, akiknek a munkahelyükön is helyt kell állniuk. Gergely Orsolya szociológus, az MTA külső köztestületének tagját, a Sapientia EMTE csíkszeredai karának adjunktusát arról kérdeztük, mit lehet tenni társadalmi szinten, hogy valamelyest könnyebb legyen a nők számára a rájuk nehezedő, összetett „súlycsomag”. Kifejtette, régen kis közösségekben az anyák nem voltak ennyire egyedül a gyermeknevelésben, a közösség segítette, így jó lenne közösségi tevékenységeket támogatni. [...] A mentalitásváltásnak az iskolából kiindulva kellene kiteljesednie. Az is fontos, hogy otthon ne legyen kettős mérce a lány és a fiúgyermek nevelésében, mert ugye otthonról indul sok minden...” Forrás: Kronikaonline.ro: [teljes cikk >](#)

Beszélgetés: Meg tud élni, érvényesülhet Romániában egy fiatal magyar kutató, de „több lábra” van szüksége

Vannak jó példák arra, hogy egy erdélyi magyar doktorandusz, fiatal kutató Romániában is érvényesülhet, ám jelentős eltérések mutatkoznak a különböző szakterületek tekintetében, miközben fontos tényező a szorgalom – jelentette ki a Krónikának adott interjúban Rusu Szidónia. A Romániai Magyar Doktorandusok és Fiatal Kutatók Szövetségének nemrég megválasztott új elnöke szerint jelenleg meg tud élni egy doktorandusz, viszont legtöbbször több lábon és bizonytalanul. Rusu Szidóniával a még igencsak sebezhető fiatal magyar értelmiség helyzetéről, érdeképviseletéről, az itthoni önmegvalósítás lehetőségeiről, a Rodosz terveiről beszélgettünk. [...] 2021-ben egy a romániai magyar doktoranduszokat és fiatal kutatókat felmérő jóllétkutatás szerint a számuk megközelítőleg 450–600-ra tehető...” Forrás: Kronikaonline.ro: [teljes cikk >](#)

Beszélgetés: Bereczky Leonardó, a Gyergyóalfaluhoz tartozó medve-visszavadító központ vezetője

Az árva medvék nevelésével és a természetbe való fokozatos visszaengedésével 2003 óta foglalkozik a Gyergyóalfaluhoz tartozó medve-visszavadító központ. Húsz év alatt közel kétszáz medvét vadítottak vissza, sokukat pedig az elengedés után még egy-két évig követték, GPS-jeladóval ellátott nyakörveken keresztül. Bereczky Leonardó központvezető a két évtizedes tevékenységük ismertetése mellett a medvékkel kapcsolatos tévhitekről is beszélt a Székelyhonnak. [...] Rendkívül fontos információt osztott meg velünk a vezető: a medvéket természetazonos módon etetik a visszavadító területén...” Forrás: Székelyhon.ro: [teljes cikk >](#)

Irodalmárok tartanak tudományos tanácskozást Petőfiről a kolozsvári egyetemi könyvtárban

A kolozsvári egyetemi könyvtárban tartandó, A mi Petőfink. Összefüggések című, március 10-i eseménysorozatát Ionuț Costea egyetemi docens, a könyvtár igazgatója üdvözli, majd bevezetőt mond Egyed Emese kolozsvári irodalomtörténész, az MTA külső köztestületének tagja. [...] Egyed Ákos kolozsvári történész, az MTA külső tagja Kővári László Petőfi Sándorról című értekezését hallgathatják meg az érdeklődők. Herman Gusztáv Mihály az MTA külső köztestületének tagja, székelyudvarhelyi történész Bálámber. Székelyföldi történet 1848-ból címmel tart előadást...” Forrás: Kronikaonline.ro: [teljes cikk >](#)

Életműdíjat is kiosztanak idéntől Méhes György emlékére, kutatói ösztöndíjprogramot is indítanak

Új díjat alapított a Méhes György – Nagy Elek Alapítvány, az életműdíjat évente egy kárpát-medencei szerzőnek ítélik oda. Az öt ezer euróval járó Méhes György Életműdíjat az író születésnapjához, május 14-hez igazítva adják át. [...] A díjakat idéntől a Méhes György – Nagy Elek Alapítvány kezeli, továbbra is együttműködve az Erdélyi Magyar Írók Ligájával, egyúttal bővítve az együttműködő partnerek számát. A díjak odaítéléséről májusig az alapítvány kuratóriuma dönt a Magyar Írószövetség és az Erdélyi Magyar Írók Ligája ajánlása alapján...” Forrás: E-nepujsag.ro: [teljes cikk >](#)

SZLOVÁKIA/FELVIDÉK

Felmérés: A lakosság 61%-a támogatja az állam és az egyházak szétválasztását

A lakosság 61%-a támogatja az állam és az egyházak szétválasztását – derült ki az NMS Market Research Slovakia online felmérésből. [...] Az állam és az egyház szétválasztását főleg a férfiak támogatják (66%), valamint a 65 évnél idősebbek (71%), a középiskolai végzettségűek (64%) és a diplomások (71%), továbbá a pozsonyiak (70%). Ezzel ellentétben a véleménye a megkérdezettek 26%-ának, 13%-nyian pedig nem tudtak vagy nem akartak véleményt nyilvánítani. A felmérést január 17-e és 22-e között végezték 1000 megkérdezett bevonásával...” Forrás: Ujszo.com: [teljes cikk >](#)

Fodor Attila: Szlovák – magyar arányokhoz mérten ilyen kevés gyerek még nem járt magyar iskolába

Tátrai Patrik, Ferenc Viktória, Rákóczi Krisztián és Márton János négy ország, Szlovákia, Ukrajna, Románia és Szerbia magyar oktatási intézményeinek eltérő oktatási statisztikáit összegezte a Közoktatási kör(tér)kép című kötetben. A könyvbemutató követően hazai oktatási szakemberek, iskolaigazgatók, fenntartók és az egyetemek képviselői a felvidéki magyar iskolahálózat fejlesztésének kérdéseiről beszélgettek. Szlovákiában 2010-ben a magyar iskolahálózatot 271 tanintézmény alkotta, melyből 140 teljes szervezetszerű alapiskola volt. Tíz év alatt 27 alapiskolával csökkent a magyar iskolák száma. [...] Gömörben a roma gyerekek arányának növekedése járulhatott hozzá ahhoz, hogy a nem roma gyerekeket más településre, illetve szlovák óvodákba írták a szülők. [...] A legfrissebb adatok szerint soha ilyen kevés gyerek nem járt még magyar iskolába” – figyelmeztetett Fodor Attila. A szakember szerint az egyik legkomolyabb probléma, hogy nem tudjuk, mi zajlik a magyar iskolákban. „Csak a beíratási számokkal játszunk...” Forrás: Napunk.sk: [teljes cikk >](#)

Fenntarthatóság és környezeti nevelés címmel tartottak pedagógusképzést a Selye János Egyetemen

A SJE TKK Kémia Tanszéke által szervezett pedagógusképzésre került sor március 8-án a Selye János Egyetemen. A rendezvényen közel 30 gyakorló pedagógus vett részt a régió magyar tannyelvű iskoláiból. [...] Szarka Katalin dékán helyettes, a rendezvény védnökének elmondása szerint a pedagógusképzés szorosan kapcsolódik a Fenntarthatósági Témahéthez, melynek célja a fenntarthatóság üzenetének elterjesztése az iskolai keretek között, illetve, hogy a diákok figyelmét ráirányítsa a fenntarthatóság fontosságára...” Forrás: Felvidek.ma: [teljes cikk >](#)

„Nem véka alá való” címmel gyülekezeti podcast indul

A Komáromi Református Egyházközség két presbitere, Gál Lóránt és Langschadl Mátyás, kicsit a hobbijuknak is élve, többrészes gyülekezeti podcast-sorozatot készítenek el március végéig, melyek során életútinterjúkban faggatják gyülekezetük idősebb tagjait. „Az elmesélt élettörténetek rámutatnak a hit erejére, tanulsággal szolgálnak és erőt lehet belőlük meríteni” – vallják a készítőket, akiket az ötletéről, a kivitelezésről és a tapasztalataikról is kérdeztünk, mivel portálunkon is elérhetőek lesznek ezek a beszélgetések...” Forrás: Felvidek.ma: [teljes cikk >](#)

Töketerében vette kezdetét az Andrássy 200 emlékévé

A szerdai nappal vette kezdetét az Andrássy 200 emlékévé Töketerében. Az emlékévé megrendezésének ötletgazdája Kassa Megye kulturális intézménye, a töketerébesi Andrássy Múzeum volt. Az emlékévé fővédnöke az Andrássy leszármazott Szapáry György, Magyarország volt amerikai nagykövete. [...] Egyes források szerint éppen két évszázada, 1823. március 8-án, Oláhpatakon született Gróf Andrássy Gyula tiszteletére rendezett ünnepi megemlékezés a töketerébesi Szűz Mária Jelenése római katolikus templomban vette kezdetét...” Forrás: Ma7.sk: [teljes cikk >](#)

UKRAJNA/KÁRPÁTALJA

Publicisztika: Mi a baj nemzeti multidiszciplináris teszt küszöbével?

A felsőoktatásba készülők többségének a jelentkezéshez meg kell írnia a nemzeti multidiszciplináris tesztet (NMT). A 100-as átmenő pontszámhoz a 100–200-as skálán az NMT résztvevőinek el kell érniük a „tesztküszöböt”, amelyet idén a helyes válaszok 10%-ában határoztak meg minden tárgyból. Több szakértő is túl alacsonynak tartja ezt a küszöböt. [...] Mivanna Kobernik, az Okos Oktatás civil szervezet társalapítója azonban úgy véli, [...] pozitívum, hogy ebben az évben egyáltalán meghatároztak valamilyen küszöböt, ugyanakkor rámutat: a 10% valószínűleg a legalacsonyabb küszöb a szabványosított tesztelésben a világon. [...] „Kezdetben a tudás nélkül jelentkezőkből hallgatók lesznek, majd szakemberek...” Forrás: Karpataljalap.net: [teljes cikk >](#)

Videó: Nyílt nap az Erdélyi Béla alkotóházban

A kárpátaljai festőiskola egyik alapítója, Erdélyi Béla gyermekkorra és alkotói pályafutásának kezdete ebben a munkácsi házban telt. Az épület az utóbbi években elhagyatottá vált. Az Erdélyi család egykori lakóházát 2022 kora nyarán a Magyar Ház program keretében újjáépítették, emlékszobát-múzeumot alakítottak ki itt, a ház pedig a kárpátaljai festőművészek bázisa lett...” Forrás: Tv21ungvar.tv: [teljes cikk >](#)

SZERBIA/VAJDASÁG

Statisztika: A kultúrában a nők vannak többségben

A nők dominánsabban vannak jelen a kultúrában a férfiaknál, mert a szerbiai kulturális közintézményeken a foglalkoztatottak 59 százaléka nő – derül ki egy belgrádi kulturális fejlődést tanulmányozó intézet kutatásából. A nők többet látogatják a kulturális eseményeket (az arány 61:39 a nők javára) és a múzeumokat is (63:37)...” Forrás: Szmsz.press: [teljes cikk >](#)

Huszonhét egyetemi karon emelték meg a tandíj összegét

Szerbiában eddig mintegy 27 kar jelentett be tandíjemelést a következő tanévre. [...] A belgrádi karok tandíjainak új összege már megközelíti az olaszországi, németországi és ausztriai állami karok tandíjait...” Forrás: Szmsz.press: [teljes cikk >](#)

Előadás: Az irodalomterápia módszerei

Az önismeretről és az érzelmi intelligencia-fejlesztésről hallhattak előadást a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar hallgatói Szabadkán. Az érdeklődők a környékünkön még gyerekcipőben járó irodalomterápia módszereit ismerhették meg. Az előadás a Szerbiai Kolping Társaság és a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar közös programjaként valósult meg...” Forrás: Pannonrtv.com: [teljes cikk >](#)

Beszélgetés: Mészáros Gábor, a szabadkai Kosztolányi Dezső Színház új igazgatója

Mészáros Gábor a Közügyek vendégeként a kísérleti színházról, a tervekről és feladatokról, valamint a hamarosan bemutatásra kerülő új előadásáról is beszélt. [...] Mészáros Gábor, aki 15 éve a színház tagja elmondta, hogy a vajdasági magyarságnak jót tesz, ha van egy kísérletező színháza is [a videó részlet 46:00-tól kezdődik]...” Forrás: Pannonrtv.com: [teljes cikk >](#)

Videó: Megnyílt a Szabadkai Városi Könyvtár egykori igazgatójáról szóló kiállítás

Helytörténeti esték címmel folytatódott kedd este a Szabadkai Városi Könyvtár programsorozata, amelyben Blaško Vojnić Hajduk, az intézmény egykori igazgatójáról szóló kiállítást nyitották meg. [...] Pálfi Anita, a Szabadkai Városi Könyvtár könyvtáros elmondta: „Arra a jelenségre hívnám fel a figyelmet, hogy valójában az összeállított kiállítás anyaga a könyvtárunkból való, tehát olyan kéziratokat gyűjtöttünk össze, amelyek mind a mi állományunkban őrződtek meg...” Forrás: Pannonrtv.com: [teljes cikk >](#)

Interjú: Harmath Károly ferences szerzetes a vajdasági magyarság kérdéseiről

A ferences szerzetes – a VRTV Fókuszban című 2023. március 2-ai műsorában többek között arról beszélt, hogy a vajdasági magyar közösségnek milyen jelenleg a helyzete. [...] A vajdasági magyar szíve szomorú és befelé sír, [...] nem érzi jól magát – mára már sem a lelkében, sem az itteni világban. [...] Újra bebizonyosodott, hogy nem lehet az emberek boldogságát a pénzre alapozni. Aki szellemi és lelki értékekre vágyódik – mert igazán csak azok a maradandóak! –, éltető források nélkül marad. [...] Nem lehet az,

hogy egy politikai párt alakítsa a kultúrát, hanem értelmes embereknek kellene azt is meg sok minden mást is...” Forrás: Rtv.rs: [teljes cikk >](#)

Könyvbemutató: Friss hangok a perifériáról – Trianon 100

Március 13-án délután öt órától az óbecsei Népkönyvtárban az érdeklődők megismerhetik a Rákóczi Alapítvány kiadásában megjelenő Friss hangok a perifériáról című esszékötetet. A könyvről Guzsvány Réka, délvidéki segédreferens mond ismertetőt. [...] A közölt írások egy esszépályázat eredményei, olyan fiatalok, diákok és szakemberek írásai, akik nemzeti kisebbségben élnek négy Magyarországot körülvevő országban. [...] „Mit jelent neked Trianon napjainkban?” – hangzott el a kérdés az esszé pályázati felhívásban. Erre válaszoltak a magyar kisebbségben élő fiatalok...” Forrás: Szmsz.press: [teljes cikk >](#)